

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-21>

УДК 332.8(477)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ В УКРАЇНІ

ORGANIZATIONAL-ECONOMIC TOOLKIT OF THE HOUSING STOCK DEVELOPMENT IN UKRAINE

Дубина Максим Вікторович

доктор економічних наук, професор,
Національний університет «Чернігівська політехніка»
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5305-7815>

Забаштанський Максим Миколайович

доктор економічних наук, професор,
Національний університет «Чернігівська політехніка»
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9417-0163>

Dubyna Maksym, Zabashtanskyi Maksym
Chernihiv Polytechnic National University

У статті поглиблено теоретичні положення застосування організаційно-економічного інструментарію для розвитку житлового фонду України. Це було реалізовано на основі аналізу організаційно-економічного механізму такого розвитку, конкретизації його сутності, структури з визначенням в ній місця економічних та організаційних інструментів. Також проаналізовано сутність економічних інструментів та визначено основні особливості використання організаційно-економічного інструментарію для розвитку житлового фонду. Це дозволило конкретизувати основні напрямки економічних та організаційних заходів, які варто реалізовувати на основі активного застосування доступних для органів державної влади та місцевого самоврядування відповідних інструментів з метою розвитку житлового фонду у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, житловий фонд, організаційно-економічний інструментарій, економічний інструмент, житлове будівництво, будівельні підприємства, будівельна галузь.

Providing citizens with affordable housing is one of the key conditions for improving the quality of their lives, and social development of the country. In Ukraine, this issue still remains unresolved. This situation is caused by a number of reasons for internal and external action. Today, military operations are taking place on the territory of Ukraine due to the Russia's aggression. The level of losses and damages is enormous, many citizens of the country lost their own housing, were force to emigrate abroad, move to live in other regions. Completely destroyed cities will need to be restored. All this actualizes the issue of finding new mechanisms, and accordingly methods, tools for the restoration and development of the housing stock in Ukraine. In the article, theoretical provisions of the application of the organization-economic toolkit for the housing stock development in Ukraine are deepened. This was implemented based on the analysis of the organizational-economic mechanism of such development, which is proposed to be considered as complex structured system of methods, tools and levers that are used to influence state authorities, local self-government and the institutions on the economic behaviour of business entities by ctivating the supply and demand of economic entities for housing. A conditioned model of this mechanism is also constructed, and the role of the organizational-economic tools in its functioning is determined. As part of the study, the essence of such categories as "tool" and "economic tool" is analysed, and the main features of using the organizational-economic tolls for the housing stock development are determined. This made it possible to specify the basic economic and organizational measures that should be implemented based on the active use of the appropriate tools available to state authorities and local self-government to develop a housing stock of the state in the long term. Further research in the use of the organizational-economic tools for active development of the housing stock can be associated with a detailed consideration of individual types of such tools and the analysis of the features of their use.

Keywords: organizational-economic mechanism, housing stock, organizational-economic toolkit, economic tool, housing construction, construction enterprises, construction industry.

Постановка проблеми. Забезпечення громадян доступним житлом є однією з ключових умов підвищення якості їхнього життя, зростання рівня соціального розвитку країни. Для цього в більшості розвинутих країн використовують різні механізми підвищення спроможності населення у придбанні власного житла. Цій проблемі уряди приділяють особливу увагу, враховуючи мультиплікативний ефект впливу житлового будівництва на розвиток загалом національної економіки. В Україні питання забезпечення громадян доступним житлом досі залишаються невирішеними. Така ситуація зумовлена низкою причин внутрішньої та зовнішньої дії. Аналіз розвитку житлового фонду засвідчує, що найбільш його обсяги зростали в країні до 2007 р., коли фінансові установи активно надавали іпотечні позики громадянам, що стимулювало високі темпи будівництва нового житла. Проте після фінансово-економічної кризи темпи іпотечного кредитування і розвитку будівельної галузі значно знизилися. Сьогодні на території України відбуваються військові дії, зумовлені агресією росії. Кожного дня фактично відбуваються обстріли території держави й відбувається руйнування житлової, нежитлової нерухомості. Рівень втрат і збитків є колосальним, багато громадян країни втратили власне житло, змушені були емігрувати за кордон, переїхати жити в інші регіони. При цьому після війни відновлення житлового фонду стане одним із найбільш актуальних. Повністю зруйновані міста потребуватимуть відновлення. Усе це актуалізує питання пошуку нових механізмів, а отже, і методів, інструментів для відновлення та розвитку житлового фонду в Україні, враховуючи складні наслідки війни для країни та її громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення населення житлом – це питання соціальної безпеки та одночасно соціальної вразливості населення, а отже, набуває пріоритетної значущості, що послугувало однією з головних причин того, що аспекти житлового фонду та житлового будівництва вже тривалий період часу є об'єктами наукових досліджень. Під впливом еволюційних змін розвивалося і бачення перспективних напрямів розвитку житлового будівництва, підвищення якості житлового фонду, які знайшли своє відображення в наукових роботах Л. Єлісєєва [5, с. 80–85], В. Заяць [7, с. 137–151], Г. Рижаківа, Д. Приходько, К. Предун та ін. [17, с. 159–165], Г. Шпакова

[18, с. 36–44], А. Рогового [19] та ін. Сьогодні особливе значення при формуванні стратегії реалізації житлової політики та нарощення обсягів житлового будівництва в Україні має визначення найбільш раціональних механізмів, інструментів та засобів державної політики покращення бізнес-клімату у цій сфері. Ці питання розглядаються у наукових роботах О. Базарної, О. Оболенського [14], М. Коробецького [10, с. 128–133], В. Кравченка [12, с. 5–12] та інших дослідників.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри численні напрацювання авторів у напрямку розвитку житлового фонду, підвищення якості житла та активізації будівельної галузі в країні, недостатньо обґрунтованими залишаються теоретичні положення щодо вивчення наявного організаційно-економічного інструментарію для підвищення задоволення громадян у власному житлі.

Метою статті. Є обґрунтування теоретико-методичних положень використання організаційно-економічного інструментарію для стимулювання розвитку житлового фонду в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сфери житлового будівництва в Україні сьогодні дає можливість виокремити базові проблеми та перешкоди, які стримують розвиток цієї сфери. До їх числа належать такі:

- низька якість інституційного забезпечення функціонування та розвитку будівельної галузі в країні;
- недостатньо ефективна система державного регулювання економічної поведінки суб'єктів господарювання у галузі будівництва;
- недостатня ефективність співпраці між органами державної влади та місцевого самоврядування у частині регламентації роботи будівельних компаній;
- нестабільність економічного розвитку країни, перманентні фінансові та економічні кризи, які деструктивно впливають на розвиток будівельних підприємств, їхній фінансовий стан та рівень економічної безпеки;
- низька купівельна спроможність громадян, що зумовлена недостатнім рівнем доходів, високим рівнем девальвації національної валюти, інфляції;
- наявність деструктивних інституцій у відносинах між органами державної влади, місцевого самоврядування та будівельними компаніями, які значно погіршують бізнес-клімат у цій сфері та стримують надходження додаткових інвестицій;

– недостатність фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування (особливо районних та міських) для побудови належної системи житлово-комунальної та соціальної інфраструктури;

– низький рівень забезпечення прав інвесторів та громадян при реалізації проєктів із будівництва та реконструкції житла та ін. [1; 16].

Переважає більшість з окреслених перешкод є системними й тому їх вирішення вимагає розробки відповідної державної житлової політики з поступовим її впровадженням. Важливу роль при цьому відіграє організаційно-економічний інструментарій, який є невід'ємним елементом організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду в Україні.

Фактично ефективність використання сукупності методів стимулювання розвитку та відновлення житлового фонду в Україні й обумовлює раціональність використання доступних фінансових ресурсів, швидкість впровадження нових реформ у цій сфері, відповідність реальним результатам плановим показникам. Саме тому важливо розуміти специфіку використання таких інструментів, їхню роль у межах організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду в Україні, який є складно структурованим об'єктом дослідження. Розглянемо сутність такого механізму та місце окреслених інструментів у ньому. Для цього наведемо декілька визначено сутності категорії «організаційно-економічний механізм», а саме:

– організаційно-економічний механізм – це система основних та специфічних елементів, сукупності функцій, методів, форм, важелів державного впливу на загальнодержавному, регіональному й мікрорівні економічного, правового, організаційного характеру з метою забезпечення сталих відносин між ними, формування взаємовигідних умов для здійснення господарської діяльності [21, с. 92];

– організаційно-економічний механізм – певна сукупність елементів організаційного та економічного характеру (об'єктів, суб'єктів, цілей, завдань, способів взаємодії, методів, важелів, інструментів тощо), взаємозв'язаних та взаємодіючих між собою із рухливими внутрішніми та зовнішніми зв'язками на макро-, мезо- та мікрорівнях економіки, її міжгалузевих комплексів, галузей, первинних ланок тощо, ефективність реалізації якого залежить від здатності створювати відсутні в конкретний момент зв'язки, елементи, стимули тощо [23].

– організаційно-економічний механізм – цілеспрямована та керована відкрита система організаційних, економічних, правових, управлінських і регулювальних дій, способів і процесів, які впливають на порядок здійснення кооперативної діяльності в економіці України, що сприяє досягненню очікуваних економічних, соціальних, екологічних та інших результатів [20, с. 89]. Організаційно-економічний механізм притаманний функціонуванню будь-якого економічного об'єкта. Фактично розвиток такого об'єкта відбувається на основі використання зазначеного механізму, його окремих складових, насамперед необхідних для отримання очікуваних результатів інструментів. Проте інколи доцільно змінювати та модернізувати сформований організаційно-економічний механізм функціонування певної господарської системи для формування нового імпульсу її розвитку в майбутньому.

На рис. 1 представлено умовну модель організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду. Організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду повинен передбачати такі невід'ємні компоненти, як мету, цілі та принципи, методи, інструменти, організаційну структуру управління, її ресурсне та інформаційне забезпечення. При цьому в структурі відповідного інструментарію доцільно виділити три системи: забезпечення, функціональну та цільову. Перша покликана забезпечувати правовий, ресурсний, нормативно-методичний, науковий, технічний та інформаційний компоненти процесу державного регулювання в аналізованій сфері. До функціональних підсистем належить планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання. Водночас цільова система організаційно-економічного інструментарію стимулювання розвитку житлового фонду в Україні об'єктивно має стосуватися цілей та основних результатів діяльності будівельних підприємств і параметрів функціонування їх як галузі економіки.

Незважаючи на окреслений перелік елементів у системі організаційно-економічного механізму, зміст кожної із систем та кількість підсистем розвитку житлового фонду залежить від рівня соціально-економічного розвитку країни, демократизації суспільства та управління економічними й суспільно-політичними процесами, особливостей впливу зовнішнього середовища, а також поточного рівня якості бізнес-середовища в країні.

Як і зазначалося раніше, методи та відповідні їм інструменти є невід'ємною скла-

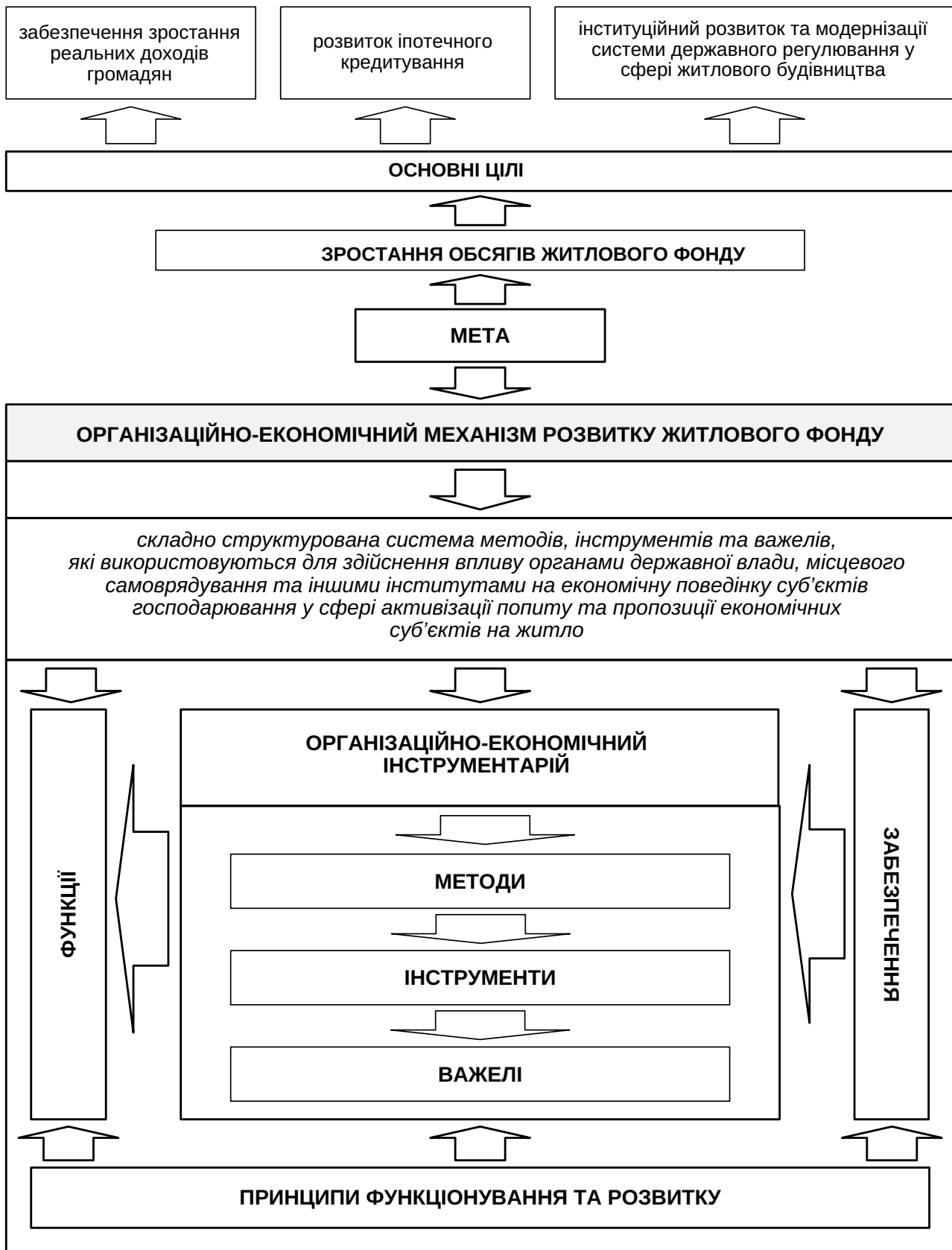

Рис. 1. Організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду в Україні

Джерело: [3, с. 68; 11; 13; 15; 22, с. 51]

довою організаційно-економічного розвитку житлового фонду в Україні. Розглянемо саме сутність організаційно-економічного інструментарію забезпечення розвитку житлового будівництва в Україні. Для цього представимо декілька наукових підходів до розгляду сутності категорій «інструмент», «економічний інструмент», які сьогодні трапляються в науковій літературі:

- інструмент – засіб для досягнення певної мети; інструментарій – сукупність інструментів, що їх застосовують у певній галузі [8];

- інструмент – сукупність механізмів, приладів, пристроїв, предметів і т. ін., необхідних для чого-небудь і за допомогою яких виконується певна дія [9];

- інструменти – заходи та важелі, що використовуються державою для забезпечення пропорційності та стабільності в національному господарстві країни [4, с. 668];

- економічний інструмент – будь-який інструмент, який має на меті стимулювати зміну поведінки економічних агентів шляхом інтерналізації вартості компонентів і стану навколишнього природного середовища через зміну структури стимулів, які впливають на таких агентів [26, с. 7];

- економічний інструмент – будь-який інструмент або метод, який використовується організацією для досягнення загальних цілей розвитку у виробництві або регулюванні матеріальних ресурсів; заходи стимулювання, які призводять до запланованої поведінки [25].

Таким чином, враховуючи зміст представлених концепцій трактування сутності понять «інструмент», «економічний інструмент», можна констатувати, що інструмент більшість науковців розглядає як спосіб впливу однієї системи на іншу з метою отримання бажаної моделі її поведінки. Безпосередньо, варто зауважити, що поняття «інструмент» є багатозначне і його значення змінюється залежно від об'єкта дослідження та тієї сфери, де це поняття розглядається.

У межах вивчення економічних систем інструменти розглядаються як способи, засоби, які використовуються певним економічним суб'єктом з метою впливу на господарський процес, стан певного економічного об'єкта тощо. Фактично вся система економічних відносин функціонує на основі використання економічних інструментів для забезпечення розвитку макроекономічної системи – національної економіки. У межах окремих сфер господарського життя вченими розглядаються вже більш прикладні,

специфічні для такої сфери інструменти, використання яких дозволяє отримати бажаних результатів у її межах. Так, наприклад, у межах фінансової системи прийнято використовувати поняття «фінансові інструменти», які за своєю сутністю є економічними інструментами, але застосовуються передусім для розвитку фінансових відносин у суспільстві. Відповідно у сфері розвитку житлового будівництва прийнято розглядати свій спектр відповідних інструментів, серед яких прийнято виділяти не лише економічні інструменти.

Для організаційно-економічного інструментарію розвитку житлового фонду, враховуючи окреслені вище теоретичні положення сутності економічних інструментів, можна виокремити такі специфічні риси застосування:

- є частиною системи державного регулювання економічних відносин;

- використовуються органами державної влади та місцевого самоврядування для регламентації господарської діяльності у сфері житлового будівництва;

- є складною системою різних інструментів, які тісно пов'язані між собою і лише в їх поєднанні можливо отримати найкращий результат;

- є динамічним за своєю природою, може змінюватися залежно від трансформаційних процесів, які відбуваються в зовнішньому економічному середовищі та, відповідно, у межах функціонування самого об'єкта, для зміни якого використовується такий інструментарій;

- застосування повинно відповідати основним положенням національної економічної політики, яка впроваджується в певний період розвитку країни, бути суголосним до основних положень комплексного організаційно-економічного механізму розвитку національного господарства та ін.

На рис. 2 наведено перелік організаційно-економічних інструментів, які доцільно використовувати для забезпечення розвитку житлового фонду.

Таким чином, поетапне використання економічних та організаційних інструментів у процесі формування умов для розвитку житлового фонду в Україні дозволить побудувати насамперед ефективно функціонуючу інституційну систему розбудови будівельної галузі загалом та житлового будівництва зокрема в Україні.

Висновки. У статті розглянуто та поглиблено теоретичні положення використання організаційно-економічного інструментарію для розвитку житлового фонду в Україні.

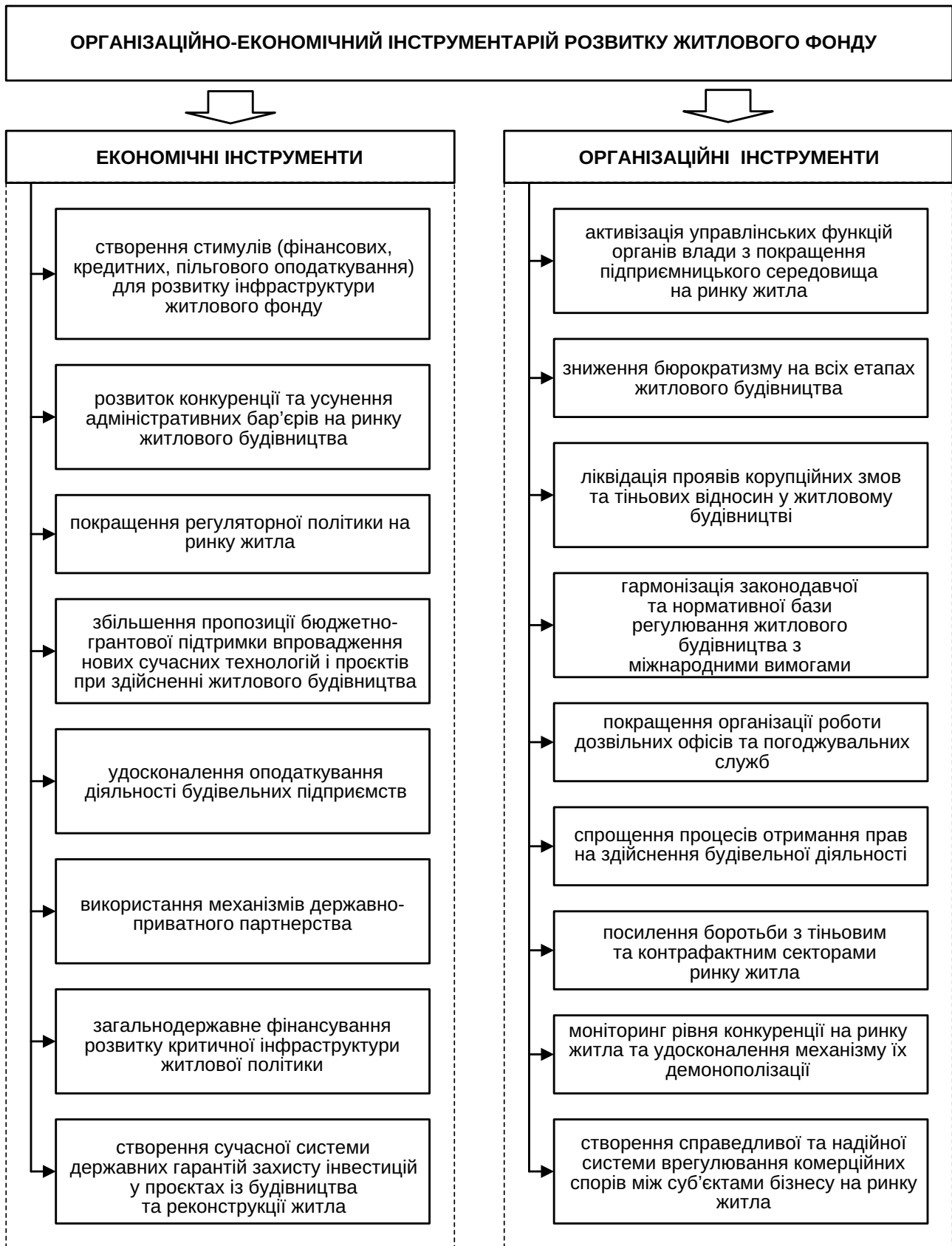

Рис. 2. Організаційно-економічний інструментарій розвитку житлового фонду в Україні

Джерело: [2, с. 124; 6; 19; 24]

Передусім було обґрунтовано базові перешкоди, які сьогодні стримують розвиток житлового будівництва в країні, та встановлено їх системність. У статті з'ясовано, що визначені перешкоди можливо вирішити виключно на основі активного використання організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду. Відповідно, проведений аналіз змісту такого механізму та запропоновано його сутність розглядати так: організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду – складноструктурована система методів, інструментів та важелів, які використовуються для здійснення впливу органами державної влади, місцевого самоврядування та іншими інститутами на економічну поведінку суб'єктів господарювання у сфері активізації попиту та пропозиції економічних суб'єктів на житло. У статті побудовано умовну модель організаційно-економічного механізму розви-

тку житлового фонду та визначено роль економічних і організаційних інструментів у його функціонуванні. Відповідно у статті детально проаналізовано зміст категорії «економічний інструмент» та обґрунтовано особливості застосування організаційно-економічного інструментарію саме у сфері розвитку житлового будівництва. Це дозволило виокремити основні напрями економічних та організаційних заходів, які варто реалізовувати на основі активного застосування доступних для органів державної влади та місцевого самоврядування інструментів з метою розвитку житлового фонду в довгостроковій перспективі. Подальші дослідження у сфері використання організаційно-економічних інструментів для активного розвитку житлового фонду можуть бути пов'язані з детальним розглядом окремих типів таких інструментів та аналізом особливостей їх застосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білецький І. В. Основні тенденції розвитку будівельного сектору житлової нерухомості України. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Вип. 77. С. 1319. URL: http://bses.in.ua/journals/2022/77_2022/4.pdf.
2. Величко В. В., Гайденко С. М. Актуальні питання управління підприємствами житлово-комунального господарства в сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 4. С. 119126. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/18.pdf.
3. Дребот О. І., Височанська М. Я., Білотіл В. Ю. Удосконалення організаційного механізму щодо розвитку «зеленого» житлового будівництва на прикладі сільських селітебних територій. *Вісник аграрної науки*. 2023. № 7(844). С. 6071. URL: https://agrovisnyk.com/pdf/ua_2023_07_07.pdf.
4. Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т.1. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.
5. Єлісеєва Л. Особливості розвитку ринку житла в Україні: мікро- та макроекономічні аспекти. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32, № 3. С. 80–85.
6. Забаштанський М. М., Роговий А. В. Пріоритети державної політики стимулювання розвитку житлового фонду України: аспект інвестиційної активності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022, № 6, Том 2. С. 382–388. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-64](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-64).
7. Заяць В. С. Розвиток житлового будівництва як фактор формування житлових умов населення. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 2(3). С. 137–151.
8. Інструмент. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%B2%ED%F1%F2%F0%F3%EC%E5%ED%F2>.
9. Інструмент. *Словник української мови*. URL: <http://sum.in.ua/s/instrument>.
10. Корбецький М. Б. Організаційна інфраструктура державного управління розвитком ДПП у сфері житлового будівництва: зарубіжний досвід. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 4. С. 128–133.
11. Косяк А. П. Організаційно-економічний механізм відновлення міського житлового фонду регіону : автореф. дис. канд. екон. наук / Харківська національна академія міського господарства. Харків, 2011. 24 с. URL: https://radaecon.kname.edu.ua/images/Aref/aref_Kosyak.pdf.
12. Кравченко В. І. Житлова економіка України: проблеми теорії та практики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 15. С. 5–12.
13. Маляр С. А. Формування організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 1. С. 305–309.
14. Оболенський О. Ю., Базарна О. В. Економічна складова організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління житлово-комунального господарства. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7756>.
15. Оболенський О. Ю., Базарна О. В. Економічна складова організаційно-економічного механізму регіонального публічного управління житлово-комунального господарства. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7756>.

16. Рибачук В. Л. Організаційно-економічний механізм трансформації та розвитку ринку житлово-комунальних послуг. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 22. С. 8688. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2012/22.pdf.
17. Рижаківа Г. М., Приходько Д. О., Предун К. М., Лугіна Т. С., Коваль Т.С. Моделі цільового вибору репрезентативних індикаторів діяльності будівельних підприємств: етимологія та типологія систем діагностики. *Управління розвитком складних систем*. 2017. № 32. С. 159–165.
18. Рижаківа Г. М., Рижаків Д. А., Шпакова Г. В. Забезпечення економічно-відтворювальної і аналітично-контролінгової функцій інструментарію з управління активами забудовників житла. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2018. Вип. 38. С. 36–44.
19. Роговий А., Дубина М. Забезпечення соціальним житлом як складова житлової політики України в умовах євроінтеграції. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 1(33). С. 1525.
20. Соколова А. А. Організаційно-економічний механізм функціонування кооперативів в Україні. *Вісник КНТЕУ*. 2009. № 9. С. 8896.
21. Тульчинська С. О. Функціонування організаційно-економічного механізму інноваційного процесу. *Стратегічні пріоритети* : [наук.-аналітичний щоквартальний зб. НІСД при Президентові України. 2008. № 1(6). С. 89–95.
22. Ушацький С. А., Сердюк А. В. Організаційно-економічні основи формування та розвитку ринку доступного житла : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2010. 186 с. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8317/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B4%D1%8E%D0%BA%20%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5%D0%B9.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
23. Хринюк О. С., Дергалюк М. О. Генезис наукової думки щодо поняття «організаційно-економічний механізм». *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2017. № 14. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108769>.
24. Чуприна Х. М., Чуприна Ю. А., Бородавко М. В., Гавріков Д. О. Стратегії реконфігурації бізнес-процесів будівельних підприємств. *Управління розвитком складних систем*. 2020. № 41. С. 169–174.
25. Economic instrument. *Law and environment assistance platform*. URL: <https://leap.unep.org/knowledge/glossary/economic-instrument>.
26. Panayotou T. Economic instruments for environmental management and sustainable development. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/48031478.pdf>.

REFERENCES:

1. Biletskyi, I. V. (2022). Osnovni tendentsii rozvytku budivelnoho sektoru zhytlovoi nerukhomosti Ukrainy [The main trends in the development of the construction sector of residential real estate in Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 77, 1319. Retrieved from http://bses.in.ua/journals/2022/77_2022/4.pdf [in Ukrainian].
2. Velychko, V. V., Haidenko, S. M. (2016). Aktualni pytannia upravlinnia pidpriemstvamy zhytlovo-komunalnoho hospodarstva v suchasnykh ekonomichnykh umovakh [Actual issues of management of housing and communal enterprises in modern economic conditions]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 4, 119126. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/18.pdf [in Ukrainian].
3. Drebot, O. I., Vysochanska, M. Ya., Biltil, V. Yu. (2023). Udoskonalennia orhanizatsiinoho mekhanizmu shchodo rozvytku «zelenoho» zhytlovoho budivnytstva na prykladi silskykh selitebnykh terytorii [Improvement of the organizational mechanism for the development of "green" residential construction on the example of rural settlement areas]. *Visnyk ahramoi nauky – Herald of Agrarian Science*, 7(844), 6071. Retrieved from https://agrovisnyk.com/pdf/ua_2023_07_07.pdf [in Ukrainian].
4. Ekonomichna entsyklopediia [Economic encyclopedia]. (2000). Kyiv : Vydavnychiy tsentr «Akademiia» [in Ukrainian].
5. Yeliseieva, L. (2022). Osoblyvosti rozvytku rynku zhytla v Ukraini: mikro- ta makroekonomichni aspekty [Peculiarities of housing market development in Ukraine: micro- and macroeconomic aspects]. *Ekonomichniy analiz – Economic analysis*, 32(3), 80–85 [in Ukrainian].
6. Zabashtanskyi, M. M., Rohovyi, A. V. (2022). Priorytety derzhavnoi polityky stymulivannia rozvytku zhytlovoho fondu Ukrainy: aspekt investytsiinoi aktyvnosti [State policy priorities for stimulating the development of the housing stock of Ukraine: the aspect of investment activity]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Khmelnytskyi National University*, 6(2), 382-388. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-64](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-64) [in Ukrainian].

7. Zaiats, V. S. (2019). Rozvytok zhytloвого budivnytstva yak faktor formuvannia zhytlovykh umov naselennia [The development of residential construction as a factor in the formation of living conditions of the population]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and social economy*, (2(3)), 137–151 [in Ukrainian].
8. Instrument [Tool]. (n.d.). Retrieved from <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%B2%ED%F1%F2%F0%F3%EC%E5%ED%F2> [in Ukrainian].
9. Slovyk ukrainskoi movy. (n.d.). *Instrument [Tool]*. Retrieved from <http://sum.in.ua/s/instrument> [in Ukrainian].
10. Korbetskyi, M. B. (2020). Orhanizatsiina infrastruktura derzhavnoho upravlinnia rozvytkom DPP u sferi zhytloвого budivnytstva: zarubizhnyi dosvid [Organizational infrastructure of state management of PPP development in the field of housing construction: foreign experience]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 4, 128–133 [in Ukrainian].
11. Kosiak, A. P. (2011). Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm vidnovlennia miskoho zhytloвого fondu rehionu [Organizational and economic mechanism of restoration of the urban housing stock of the region]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv. Retrieved from https://radaecon.kname.edu.ua/images/Aref/aref_Kosyak.pdf [in Ukrainian].
12. Kravchenko, V. I. (2019). Zhytlova ekonomika Ukrainy: problemy teorii ta praktyky [Housing economy of Ukraine: problems of theory and practice]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 15, 5–12 [in Ukrainian].
13. Maliar, S. A. (2022). Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu rozvytku zhytloвого fondu [Formation of the organizational and economic mechanism for the development of the housing stock]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, 1, 305–309 [in Ukrainian].
14. Obolenskyi, O. Yu., Bazarna, O. V. (2020). Ekonomichna skladova orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu rehionalnoho publicnoho upravlinnia zhytlovo-komunalnoho hospodarstva [Economic component of the organizational and economic mechanism of the regional public administration of housing and communal services]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7756> [in Ukrainian].
15. Obolenskyi, O. Yu., Bazarna, O. V. (2020). Ekonomichna skladova orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu rehionalnoho publicnoho upravlinnia zhytlovo-komunalnoho hospodarstva [The economic component of the organizational and economic mechanism of the regional public administration of housing and communal services]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 4. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7756> [in Ukrainian].
16. Rybachuk, V. L. (2012). Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm transformatsii ta rozvytku rynku zhytlovo-komunalnykh posluh [Organizational and economic mechanism of transformation and development of the housing and communal services market]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 22, 86–88. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2012/22.pdf [in Ukrainian].
17. Ryzhakova, H. M., Prykhodko, D. O., Predun, K. M., Luhina, T. S., Koval, T. S. (2017). Modeli tsilovoho vyboru reprezentatyvnykh indyikatoriv diialnosti budivelnykh pidpriemstv: etymolohiia ta typolohiia system diahnostyky [Models of target selection of representative indicators of the activity of construction enterprises: etymology and typology of diagnostic systems]. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system – Management of the development of complex systems*, 32, 159–165 [in Ukrainian].
18. Ryzhakova, H. M., Ryzhakov, D. A., Shpakova, H. V. (2018). Zabezpechennia ekonomichno-vidtvoriuvanoi i analitychno-kontrollinzhovoi funktsii instrumentarii z upravlinnia aktyvamy zabudovnykiv zhytla [Provision of economic-reproducible and analytical-controlling functions of the toolkit for asset management of housing developers]. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn – Ways to increase the efficiency of construction in the conditions of the formation of market relations*, 38, 36–44 [in Ukrainian].
19. Rohovyi, A., Dubyna, M. (2023). Zabezpechennia sotsialnym zhytлом yak skladova zhytlovoi polityky Ukrainy v umovakh yevrointehratsii [Provision of social housing as a component of Ukraine's housing policy in the conditions of European integration]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, 1(33), 15–25 [in Ukrainian].
20. Sokolova, A. A. (2009). Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm funktsionuvannia kooperatyviv v Ukraini [Organizational and economic mechanism of functioning of cooperatives in Ukraine]. *Visnyk KNTEU – Bulletin of KNTEU*, 9, 88–96 [in Ukrainian].
21. Tulchynska, S. O. (2008). Funktsionuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu innovatsiinoho protsesu [Functioning of the organizational and economic mechanism of the innovation process]. *Stratehichni priority – Strategic priorities*, 1(6), 89–95 [in Ukrainian].

22. Ushatskyi, S. A., Serdiuk, A. V. (2010). *Orhanizatsiino-ekonomichni osnovy formuvannia ta rozvytku rynku dostupnoho zhytla [Organizational and economic foundations of the formation and development of the affordable housing market]*. Vinnytsia : VNTU. Retrieved from https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8317/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B4%D1%8E%D0%BA%20%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5%D0%B9.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].

23. Khryniuk, O. S., Derhaliuk, M. O. (2017). Henezys naukovoï dumky shchodo poniattia «orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm» [Genesis of scientific opinion regarding the concept of "organizational and economic mechanism"]. *Ekonomichni visnyk NTUU «Kyivskiy politekhnichnyi instytut» – Economic bulletin of NTUU "Kyiv Polytechnic Institute"*, 14. Retrieved from <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108769> [in Ukrainian].

24. Chupryna, Kh. M., Chupryna, Yu. A., Borodavko, M. V., Havrikov, D. O. (2020). Stratehii rekonfiguratsii biznes-protsesiv budivelnnykh pidpriemstv [Strategies for reconfiguring business processes of construction enterprises]. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system – Management of the development of complex systems*, 41, 169–174 [in Ukrainian].

25. Law and environment assistance platform. (n.d.). *Economic instrument*. Retrieved from <https://leap.unep.org/knowledge/glossary/economic-instrument>

26. Panayotou, T. (1994). *Economic instruments for environmental management and sustainable development*. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/48031478.pdf>